

ISSN: 3060-4613

MAKTABGACHA
VA MAKTAB
TA'LIMI VAZIRLIGI

O'zbekiston
Milliy Pedagogika
Universiteti

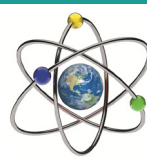
№8(1)
2026

- 13.00.00 Pedagogika fanlari
- 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
- 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
- 13.00.03 Maxsus pedagogika
- 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
- 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
- 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
- 13.00.07 Ta'limda menejment
- 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
- 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
- 07.00.00 Tarix fanlari
- 19.00.00 Psixologiya fanlari
- 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
- 02.00.00 Kimyo fanlari
- 03.00.00 Biologiya fanlari
- 09.00.00 Falsafa fanlari
- 10.00.00 Filologiya fanlari
- 11.00.00 Geografiya fanlari

M

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Elektron nashr. 490 sahifa,
3-avgust, 2026-yil.

BOSH MUHARRIR:

Karimova E'zoza Gapirjanovna – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vaziri

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI

Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Woosyu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
Abdullayeva N. Sh. – Pedagogika fanlari doktori (DSc), professor
Doniyorov S. M. – "Yangi O'zbekiston" va "Pravda Vostoka" gazetalari tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (PhD)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Mirzayeva F. O. – pedagogika fanlari doktori (DSc), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis institute dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Vaxobov Anvar Abdusattor o'g'li – Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent

Muassis: "Tadbirkor va ishbilarmon" MChJ

Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:

Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:

Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician

Shoumarov G'. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician

Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor

Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Shermuhhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor

Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)

Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)

Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)

Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)

Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)

Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)

Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor

Abdullayeva N. Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Professor

Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the DM Editorial Office of the newspapers “Yangi O'zbekiston” and “Pravda Vostoka”, Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Doctor of Philosophy (PhD) in Philology, Associate Professor

Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)

Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor

Mirzayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Associate Professor

Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service

Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor

Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)

Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics

Ashurov R. R. – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor

Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region

Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun

Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences

Vakhobov Anvar Abdusattor oğlu – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences, Associate Professor

“Maktabgacha va maktab ta'limi” jurnali O'zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan:

Pedagogika fanlari bo'yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:

- Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
- Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari bo'yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):

- Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
- Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

“Maktabgacha va maktab ta'limi”
jurnali

26.09.2023-yildan

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti
Administratsiyasi huzuridagi Axborot
va ommaviy kommunikatsiyalar
agentligi tomonidan **№C-5669363**
reyestr raqami tartibi bo'yicha
ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA

Sun'iy intellekt muhitida o'sib kelayotgan Alfa avlodining shaxsiy va psixik rivojlanishi	10
<i>Jo'rayeva Dilfuza Abdug'aniyevna</i>	
Teng yonli uchburchak xossalari va kesmaning o'rta perpendikulyari xossalardan foydalangan holda masalalar yechish	13
<i>Namozov Diyorbek Baxtiyor o'g'li</i>	
Xiva xonligining siyosiy boshqaruv modeli: Buxoro va Qo'qon xonliklari bilan qiyosiy tahlili.....	17
<i>Mutallibjonov Boburmirzo</i>	
Boshlang'ich sinfda informatika fanini o'qitish metodikasi	26
<i>Nosirova Feruza Baxadir qizi</i>	
Funksional savodxonlik asosida bo'lajak boshlang'ich ta'lim o'qituvchilarini professional rivojlantirishning strukturaviy-faoliyatli modeli.....	30
<i>Gafurova Mahfuza Abbosovna</i>	
Mutafakkirlar asarlarida bolalar faolligini shakllantirishda o'yinlardan foydalanishning yoritilishi	35
<i>Ravshanova Uldona Narziboyevna</i>	
Ijtimoiy-madaniy qadriyatlar variatsiyasi sharoitida talabalarda kitobxonlik madaniyatini rivojlantirish mazmuni	39
<i>Vorisova Barnoxon Olimjon qizi</i>	
Huquqiy ta'lim va huquqiy tarbiya integratsiyasi orqali yoshlar orasida huquqbuzarliklarning oldini olish	43
<i>Habibjonov Izzatbek Dilshodjon o'g'li</i>	
Bo'lajak o'qituvchilarning tanqidiy va refleksiv tafakkurini rivojlantirishda antfragil yondashuvning o'rni.....	51
<i>G'ulomjonova Ziyodaxon A'zamjon qizi</i>	
Badiy adabiyotning yoshlar tarbiyasidagi didaktik imkoniyatlari	57
<i>Irisboyeva Xotiraxon Utbasarovna</i>	
Talabalarining o'quv amaliyoti jarayonida kasbiy mobilligini rivojlantirishda dual ta'limga asoslangan metodikani takomillashtirish	61
<i>G'ofurov To'liqinjon</i>	
Didactic Opportunities of Content and Language Integrated Learning (CLIL) Technology in English Language Teaching	67
<i>Ismailova Aziza Dilshodovna</i>	
Фольклорные источники в историко-географическом изучении памятников Устюрта.....	72
<i>Канаатов Есимкан</i>	
Xorijiy davlatlar tajribasida o'zgarishlarni boshqarish ko'nikmalarini rivojlantirish amaliyoti.....	76
<i>Abdullayev Amirulla Xazratovich</i>	
Algoritmik faollikni rivojlantirishning zamonaviy metodik yondashuvi	81
<i>Pardayeva Kamola Sultonovna</i>	
Sun'iy intellekt va startap ekotizimi asosida talabalarining tadbirkorlik ko'nikmalarini rivojlantirish	86
<i>Imomaliyev Quvvat Choriyevich</i>	
Maktab ta'limida o'qitish sifatini baholashning ko'p tarmoqli raqamli-diaagnostik tizimini joriy etish va boshqarish	91
<i>Nurmetov Tursunbek Kenjayevich</i>	
Event ta'lim texnologiyasi vositasida talabalarining o'qish samaradorligini oshirish	96
<i>Latipova Ma'rifat Salohiddin qizi, Bo'tayeva Saodat Xudoyor qizi</i>	
Texnologik ta'lim yo'nalishi talabalarining malakaviy va pedagogik amaliyotlari uzviyligini ta'minlashning metodik modeli	99
<i>Mardonov Maqsudbek Maxmudovich</i>	
Nogironligi bo'lgan bolalarni tarbiyalayotgan oilalarga ijtimoiy-psixologik yordam ko'rsatishning nazariy-metodologik asoslari	103
<i>Umarova Umidaxon Ibaydullayevna</i>	

Chizmachilik darslarida animatsiyali modellarni qo'llashning pedagogik asoslari	108
<i>Xo'janiyozov Shokir Rustamovich</i>	
Fanlararo aloqadorlik asosida tibbiyot oliy ta'lim muassasalarida ingliz tilini o'qitish metodikasi va uning eksperimental samaradorligi	114
<i>Isroilova E'zoza Akmal qizi</i>	
Umumiy o'rta ta'lim tashkilotlarida ingliz tilini o'qitishda veb-kvestlar va raqamli keyslarni samarali qo'llash usullari	119
<i>Shermatova Ra'no O'ktam qizi, Baxodirova Gulnoz Kamalovna</i>	
Xalq og'zaki ijodi asosida bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining kreativ faoliyatini takomillashtirish texnologiyalari	124
<i>Abduraximova Muxabbat Allayevna</i>	
Bo'lajak fizika o'qituvchilarini nanotexnologiya sohasidagi bilimlarni taqdim etishga va o'qitishga tayyorlash metodikasi	129
<i>Sottarov Abduvali Umirqulovich</i>	
Raqamli ta'lim muhitida talabalarning raqamli tafakkurini rivojlantirishning pedagogik mexanizmlarini takomillashtirish	133
<i>Nuraliyeva Feruza Abdusalim qizi</i>	
Emotsional intellekt va raqamli kommunikatsiya: yoshlar psixologiyasida zamonaviy tendensiyalar	137
<i>Qahharov Nuriddin Sherbek o'g'li</i>	
Kichik maktab yoshidagi o'quvchilarda "o'quv burnout" (o'qishga nisbatan charchash va sovish) holatining oldini olishda motivatsion pedagogik texnologiyalar	142
<i>Babajanova Gulmira Muratbayevna</i>	
Linguopragmatic Errors in Artificial Intelligence-Generated Translations	147
<i>Aytmuxamedova Durdona Jasur qizi</i>	
Клинические особенности аллергодерматозов у лиц, проживающих в Ташкентской области	153
<i>Абдуллаева Ф. Б., Саипова Н. С.</i>	
Tyutorlik faoliyatining pedagogik ahamiyati	160
<i>Ashirova Gulnora Xayrullayevna</i>	
Innovatsion yondashuv asosida bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarida kasbga yo'naltirish metodikasini takomillashtirish	164
<i>Nurmuratova Iroda Nuriddinovna</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarni maktabga tayyorlashda diqqat yetishmasligi va giperfaollik: mnemotexnik korreksiya	169
<i>Egamberdiyeva Xuriyat Egamberdiyevna, Kaxxarova Ozoda Abdimo'minovna</i>	
The Historical Development of Translation	173
<i>Sharopova Gulnoza Odil qizi</i>	
Integratsiya jarayonlarini samarali boshqarishga yo'naltirilgan metodik tizim	176
<i>L. T. Xudaybergenova</i>	
Multimodal matnlarni tanlash va dalillarga asoslangan o'quv topshiriqlari metodikasini ishlab chiqish	180
<i>G'ofurova Dilshodaxon Toxirjon qizi</i>	
Bo'lajak tibbiyot xodimlarining diagnostik kompetensiyalarini shakllantirishda innovatsion ta'lim texnologiyalarining o'rni: ilmiy adabiyotlar sharhi	186
<i>Xalimova S. A.</i>	
The Role and Opportunities of Artificial Intelligence (AI) in the Management of Educational Institutions	191
<i>Abduqahorova Lobar Oybekovna</i>	
Malaka oshirish jarayonida maktab direktorlarining mediakompetentligini rivojlantirishning tashkiliy-boshqaruv mexanizmi	197
<i>Xidirova Maftuna Ilhom qizi</i>	
Maktabgacha ta'lim muassasalarida iqtisodiy tarbiya berishda STEAM va an'anaviy usullarning qiyosiy tahlili	205
<i>Boltayeva Nasiba Ilhom qizi</i>	

Kasb-hunar ta'limida elektromobillar va robototexnika yo'nalishlarini rivojlantirish: xalqaro hamkorlik tajribasi va "2+1" dual ta'lim modeli.....	209
<i>Dushanov Nuriddin Qo'ldoshovich, Suvonov Murodjon Abdurahmon o'g'li, Ibragimova Dinara Rustam qizi, Karimova Oygul Ro'ziyevna, Avliyoqulov Muxammad Mustafoyevich</i>	
Multimodal matnlarni tanlash va dalillarga asoslangan o'quv topshiriqlarining metodikasini ishlab chiqish ...	212
<i>G'ofurova Dilshodaxon Toxirjon qizi</i>	
Maktabgacha ta'limda "ijodiy faoliyat" va "kreativlik" konseptlarining nazariy-metodologik interpretatsiyasi...	218
<i>Komila Aytmuratova</i>	
Bo'lajak chet tili o'qituvchilarining leksik kompetensiyasini shaxsga yo'naltirilgan ta'lim texnologiyasi asosida rivojlantirishga doir mashqlar tipologiyasining samaradorligi.....	222
<i>Maxmudova Feruza Salimjonovna</i>	
O'zbek va rus nasrida oilaviy munosabatlarning badiiy-psixologik talqini	227
<i>Qurbonova Malika Toxir qizi</i>	
O'quv-biluv kompetensiyasining nazariy asoslari va zamonaviy pedagogik yondashuvlar	230
<i>Saydaxmedova Barno Batirovna</i>	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining matematik tayyorgarligi tarkibi: TIMSS va PISA xalqaro baholash dasturlari asosidagi nazariy tahlil	235
<i>Abdusattarova Zaynab</i>	
Fizikani o'qitishda barqaror taraqqiyot tushunchalarini rivojlantirish: O'zbekiston kontekstida adabiyotlar tahlili.....	243
<i>Avazova Oltin</i>	
Futbolda 11–12 yoshli darvozabonlarni texnik-taktik jihatdan tayyorlashda maxsus mashqlarning ahamiyati	247
<i>Ibragimov Qosimbek Isroil o'g'li</i>	
Boshlang'ich sinflarda tabiiy fanni o'qitish jarayonida sun'iy intellekt yordamida foydalanib nazariy bilimlarni hayotga tatbiq qilib o'rganish metodlari	253
<i>Jo'layeva Munira Choriyevna</i>	
Creativity-Oriented Language Teaching in Karakalpak Folk Pedagogy	256
<i>Khodzhanizayeva Aygul Aytmuratovna</i>	
Bo'lajak pedagoglarda estetik kompetentlikni rivojlantirishning metodik asoslari.....	264
<i>Saidova Dilorom Erkinovna</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda matematik muammolarni hal etish ko'nikmalarini rivojlantirish metodikasi	269
<i>Farhodova Sevara Qo'ziboy qizi</i>	
Boshlang'ich sinflarda ona tili darslarida tanqidiy va ijodiy fikrlashni rivojlantirish texnologiyalari.....	274
<i>Norkulova Jasmina Sodikovna</i>	
Umumta'lim maktablarida matematik kechalar orqali o'quvchilarning mantiqiy tafakkurini rivojlantirish samaradorligi.....	277
<i>Saytniyozov Adham Annamuhomet o'g'li</i>	
Tibbiy va pedagogik ta'lim jarayonida "Case Study" metodini qo'llash orqali talabalarning kasbiy kompetentligini rivojlantirish	282
<i>Shaymatova Azizaxon Rustambekovna</i>	
Dutor ijrochiligining amaliy-texnik jihatlariga e'tibor qaratish va ushbu jarayonni rivojlantirish	286
<i>Shodiyeva Shahinabonu Shoirjon qizi</i>	
Bo'lajak o'qituvchilarda pedagogik texnikani shakllantirish texnologiyalari	293
<i>Turimbetova Sveta Muhammedaliyevna</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkiloti va oila o'rtasidagi hamkorlik menejmentini takomillashtirishda direktor o'rinbosarining roli	297
<i>Xolnazarova Shaxnoza Baxodir qizi</i>	
Адаптивная геймификация в школьном обучении физике	304
<i>Индира Бахадуровна Ерлепесова</i>	
Bo'lajak pedagoglarda qadriyatlar tizimining shakllanishiga ta'sir etuvchi psixologik omillar	309
<i>Taylanova Sh. Z.</i>	

Metakognitiv kompetensiya: mohiyati va mazmuni, tarixiy evolyutsiyasi.....	317
<i>Xasanova Feruza Xurramovna, Abdullayeva G. A.</i>	
Bo'lajak o'qituvchilarda kasbiy tayyorgarlikni ta'minlovchi refleksiv va motivatsion mexanizmlar	322
<i>Fayziyeva Umida Asadovna</i>	
Arab tilida jumla tuzilishi: ismiy va fe'liy jumalarning nahviy tahlili	328
<i>Quqonboyeva Moxlaroyim Elmurodjon qizi</i>	
"Maugli" asarining didaktik ahamiyati va obrazlar tahlili	333
<i>To'g'onova Dinoraxon Mansurjon qizi</i>	
Jadid taraqqiyparvari Ahmad Zaki Validiyning ijtimoiy-siyosiy faoliyati va uning vatanparvarlik harakatlari...	337
<i>Raximov Azizbek Normurodovich</i>	
Biologiya darslarida kooperativ ta'lim texnologiyasidan foydalanish metodikasi	342
<i>Ibodova Mahfuza Namozovna</i>	
Ta'limni tashkil etishning pedagogik omillari	346
<i>Yuldasheva Nilufar Abdullayevna, Hazratkulova Lobar To'rabek qizi</i>	
5–7 yoshli qizlarda badiiy gimnastika orqali maxsus harakat ko'nikmalarini rivojlantirish	350
<i>Botirova Sayyora Nurullayevna</i>	
Talabalarda grammatik kompetensiyani rivojlantirishning zamonaviy pedagogik yondashuvlari	354
<i>Aymanova Shyirinay Kamilovna</i>	
Yosh ofitserlarda xizmat rezistentligini belgilovchi ijtimoiy-psixologik determinantlar	357
<i>Rejаметова Irada Ikramshikovna</i>	
Chapaqay o'quvchilarda grafik malakalarni rivojlantirishning o'ziga xos jihatlari	363
<i>Yusufzoda Shabnami Yunus</i>	
Преимущества использования STEAM технологий в дошкольном образовании.....	368
<i>Садикова Д. Х.</i>	
Sun'iy intellekt bilan ishlash jarayonida o'quvchilarning kognitiv mustaqilligi va metakognitiv nazoratining pedagogik-psixologik determinantlari	371
<i>Saliyeva Muslima Maxsetbay qizi</i>	
Ta'lim jarayonida sun'iy intellekt asosidagi kiberxavfsizlik tizimlarining etik va huquqiy jihatlari o'qitish metodikasi	377
<i>Turanova Aynur Baxtjan qizi</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalar alaliyasini korreksiya qilishda neyrostimulyatsiya hamda logopedik texnologiyalarning kompleks qo'llanilishi.....	381
<i>Axunxodjayeva Dildoraxon G'anixon qizi</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkiloti, oila va mahalla hamkorligi korporativ ta'lim tendensiyasi sifatida	384
<i>Qilichova Marxabo Xudaykulovna</i>	
Informatika fanini innovatsion vositalar bilan o'qitish.....	392
<i>Allaberganova Muyassar, Po'lotova Sevinchoy Arslon qizi</i>	
Jamoat tartibini saqlash xizmatida boshqaruv kompetensiyalarining ijtimoiy-psixologik determinatsiyasi....	397
<i>Mamatxanov Nodirxon Sadridin o'g'li</i>	
Sociolinguistic Variation in English: A Study of Dialects and Accents.....	402
<i>Keldiboyeva Diyora Shuhratilla qizi, Ramazonova Feruzaxon Akbarovna</i>	
Ingliz va o'zbek multimodal diskursida lingvomadaniy ma'noning verbal-vizual vositalar orqali voqelanishi: chog'ishtirma-pragmatik tahlil.....	405
<i>Mo'minova Maftuna Alijonovna</i>	
Long-Term Retention and Pragmatic Use of English Idioms Following Adaptive Instruction: A Longitudinal Follow-Up Study.....	409
<i>Alisher Sidikov Uktamjonovich</i>	
Ta'lim klasteri sharoitida bo'lajak muhandislarning tayanch kompetensiyalarini rivojlantirishning pedagogik shart-sharoitlari va metodik modeli	418
<i>Yangiyev Shavkat Norkobulovich</i>	
Ixtisoslashtirilgan maktab o'quvchilarining biologiya fanidan olimpiada masalalarini yechish ko'nikmalarini rivojlantirish metodikasini takomillashtirish	422
<i>Sh. Yu. Abdunabiyeva</i>	

Dual ta'lim modeli sharoitida bo'lajak o'qituvchilarning pedagogik muloqot kompetentligini rivojlantirishning nazariy asoslari.....	428
Turamuratov Ulug'bek Uraqovich	
Bo'lajak o'qituvchilarni raqamli baholash faoliyatiga tayyorlashning pedagogik modeli	433
Raisov Shamsiddin Rashid o'g'li	
Bo'lajak informatika o'qituvchilarining kreativ fikrlashini rivojlantirishda raqamli pedagogik texnologiyalarning samaradorligi	438
Radjapov Aybek Allaberganovich	
Miya falajiga chalingan bolalar bilan qilichbozlik mashg'ulotlarini o'tkazish uchun moslashuvchan dasturni ishlab chiqish va raqamli uslubiy yordam	442
Davranova Maftunabonu Elyorovna	
Maxsus pedagogika yo'nalishi talabalari kasbiy mas'uliyatini shakllantirishning nazariy va amaliy asoslari...	448
Xalimova Ozoda	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarining mantiqiy fikrlashini raqamli didaktik o'yinlar vositasida rivojlantirish	451
Sabohat Sharofiddinovna Siddiqova	
Maktabgacha ta'lim yo'nalishi talabalarining kasbiy-metodik kompetentligini rivojlantirishda simulyatsion texnologiyalarni qo'llash metodikasi	455
Baratova Yulduz	
Talabalar huquqiy madaniyatini yuksaltirishda sun'iy intellektning o'rni	461
Shamsudinova Malika Ulug'bek qizi	
Deviant xulqli o'quvchilarni tarbiyalashning pedagogik-psixologik muammolari va ularning yechimlari.....	464
Usmonov Abdurashid Norbo'tayevich	
Muloqot va uni o'smirlik yoshida rivojlantirish masalalari	470
Orifova Sabot Yakubovna	
O'smirlik davridagi shaxslararo munosabatlarni tadqiq etish metodlari.....	474
Safarova Dilnoza Kuchkarovna	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining barkamol yosh avlodni shakllantirishida milliy innovatsion pedagogik texnologiyalarning o'rni	478
Ibodullayeva Dildora Shukrulla qizi	
Maktabgacha ta'lim tashkiloti va oila hamkorligi ahamiyatining rivojlangan xorijiy mamlakatlar tajribasi asosida tahlili.....	481
Oripova A'lo O'ktam qizi	
Logopediya fanida me'yor tushunchasining zamonaviy talqinlari: nazariy yondashuvlar va metodologik asoslar.....	485
Turg'unboyev Sirojiddin Faxriddinovich	

MAXSUS PEDAGOGIKA YO'NALISHI TALABALARI KASBIY MAS'ULIYATINI SHAKLLANTIRISHNING NAZARIY VA AMALIY ASOSLARI

Xalimova Ozoda

Namangan davlat pedagogika instituti

Maxsus pedagogika (logopediya) yo'nalishi 2-bosqich magistranti

Annotatsiya: Ushbu maqolada maxsus pedagogika yo'nalishidagi talabalarda kasbiy mas'uliyatni shakllantirishning nazariy asoslari, ta'sir etuvchi omillar, amaliy usullar va bu jarayonning pedagogik ahamiyati tahlil qilinadi hamda ular haqida ma'lumotlar yoritilgan.

Kalit so'zlar: kasbiy mas'uliyat, pedagogika, komponent, insonparvarlik, tashabbuskorlik, psixologiya, emotsional-kommunikativ, irodaviy, motivatsiya, nazariy-amaliy, logoped, tayyorgarlik, mehribonlik, nogiron, me'yor.

Abstract: This article analyzes the theoretical foundations of the formation of professional responsibility in students of special pedagogy, influencing factors, practical methods and the pedagogical significance of this process, and provides information about them.

Key words: professional responsibility, pedagogy, component, humanity, initiative, psychology, emotional-communicative, volitional, motivation, theoretical-practical, speech therapist, preparation, kindness, disabled, norm.

Аннотация: В данной статье анализируются теоретические основы формирования профессиональной ответственности у студентов специальной педагогики, влияющие факторы, практические методы и педагогическое значение этого процесса, а также предоставляется информация о них.

Ключевые слова: профессиональная ответственность, педагогика, компонент, гуманистика, инициатива, психология, эмоционально-коммуникативный, волевой, мотивация, теоретико-практический, логопед, подготовка, доброта, инвалид, норма.

KIRISH

Bugungi kunda ta'lim tizimida sodir bo'layotgan juda ko'p islohotlar, ayniqsa, maxsus pedagogika sohasining o'sib borayotgan roli, ushbu yo'nalishda faoliyat yurituvchi mutaxassislardan yuqori kasbiy tayyorgarlik, shaxsiy va ijtimoiy mas'uliyat hissining yetuk bo'lishini talab qilmoqda. Shu qarashdan kasbiy pedagogik mas'uliyat tushunchasini ilmiy-nazariy asosda ilmiy izlanish olib borish, tahlil qilish, uning mazmun-mohiyatini pedagogik va psixologik nuqtayi nazardan chuqur o'rganish dolzarbdir.

Maxsus ta'lim tizimi tobora takomillashib borayotgan bir davrda, ushbu sohada faoliyat yuritadigan pedagoglarning kasbiy tayyorgarligi va mas'uliyat darajasi dolzarb ahamiyat kasb etmoqda. Ayniqsa, imkoniyati cheklangan bolalar va nogironligi bo'lgan shaxslar bilan ishlovchi pedagogik xodimlarning kasbiy mahorati bilan bir qatorda, ularning shaxsiy fazilatlari - sabr-toqat, empatiya, mehr-shafqat, ijtimoiy ong va, albatta, kasbiy mas'uliyat kabi jihatlari muhim o'rinni egallaydi. Maxsus pedagogika yo'nalishida tahsil olayotgan talabalarni nafaqat nazariy bilimlar bilan, balki kasbiy qadriyatlar va mas'uliyat hissi bilan boyitish, ularni o'z kelajak kasbiga nisbatan chuqur yondashuvga o'rgatish ta'limning muhim vazifalaridan biridir. Kasbiy mas'uliyat - pedagogik faoliyatdagi har bir qaror va harakatning natijalarini oldindan ko'ra bilish, o'z ishiga sadoqat va ijtimoiy mas'uliyat bilan yondashish deganidir.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Kasbiy mas'uliyat tushunchasining mazmuni

Kasbiy mas'uliyat - bu shaxsning o'z kasbiy faoliyatidagi harakatlari uchun javobgarlikni his etishi, mehnat jarayonida doimiy o'zgarishlarga tayyor bo'lishi, shaxsiy va ijtimoiy jihatdan yetuk bo'lishi bilan tavsiflanadi. Maxsus pedagogikada bu tushuncha yanada chuqurroq ma'noga ega, chunki ushbu soha vakillari insonning nozik dunyosi bilan ishlaydilar.

Kasbiy mas'uliyat quyidagi komponentlarni o'z ichiga oladi:

- etik me'yorlarga amal qilish (mehribonlik, xolislik, insonparvarlik);
- kasbga sadoqat (faoliyatga nisbatan ijobiy munosabat);
- ijodkorlik va tashabbuskorlik;
- natijalarga nisbatan mas'uliyat.

Maxsus pedagogikada kasbiy mas'uliyatning o'rnini

Maxsus yordamga muhtoj bolalar bilan ishlashda pedagog faqat o'qituvchi emas, balki psixolog va tarbiyachi vazifasini ham bajaradi. Shunday sharoitda pedagogik mas'uliyat nafaqat professional jihatdan, balki axloqiy jihatdan ham muhim ahamiyat kasb etadi. Mas'uliyatsizlik holatlari bolaning psixologik holatiga, rivojlantirish jarayoniga salbiy ta'sir ko'rsatishi mumkin. Shu sababli talabalik davridan boshlab kasbiy mas'uliyatning mohiyatini to'liq anglash va unga rioya qilish madaniyatini shakllantirish zarur. Kasbiy mas'uliyatning shakllanishida pedagogik-psixologik omillar muhim rol o'ynaydi.

Jumladan, V. A. Slastyonin, L. M. Mitina, G. S. Abramova kabi olimlar ta'kidlaganidek, pedagogik kasb o'z mohiyatiga ko'ra axloqiy-psixologik faollikni, insonparvarlikni, o'zini boshqalar o'rniga qo'yib ko'rishni (empatiya), madaniy kommunikatsiyani hamda ichki axloqiy me'yorlar asosida harakat qilishni talab etadi.¹ Bu esa, o'z navbatida, kasbiy mas'uliyatning psixologik asoslari sifatida namoyon bo'ladi.

Pedagogik nazariyotda kasbiy mas'uliyat quyidagi asosiy tarkibiy qismlarda ko'riladi:

1. **Kognitiv komponent:** pedagogik faoliyatga doir nazariy bilimlar, axloqiy me'yorlarni bilish, me'yoriy-huquqiy savodxonlik.
2. **Emotsional-kommunikativ komponent:** empatiya, o'quvchilarga nisbatan ijobiy munosabat, emotsional barqarorlik, madaniy muloqot.
3. **Axloqiy-hissiy komponent:** ichki etik tamoyillar, o'zini va boshqalarni qadrlash hissi, halollik, vijdon.
4. **Iroda-motivatsion komponent:** o'z kasbga bo'lgan qiziqish, fidoyilik, o'z-o'zini boshqarish qobiliyati.

Kasbiy mas'uliyatni shakllantirishning pedagogik shart-sharoitlari

Quyidagi shartlar talabalarda kasbiy mas'uliyatni shakllantirishga xizmat qiladi:

1. **Nazariy tayyorgarlik:** maxsus pedagogikaga oid asosiy fanlarni chuqur o'zlashtirish. Etik me'yorlarga oid darslar (kasbiy etika, pedagogik madaniyat).
2. **Amaliy tayyorgarlik:** bosqichlardan boshlab maktab-internat va korreksion muassasalarda amaliyot o'tash. Haqiqiy muammolarni tahlil qilish orqali kasbiy vaziyatlarni anglash.
3. **Tarbiyaviy yondashuv:** shaxsiy namunalar orqali tarbiya (ustoz-shogird tizimi). Seminar-treninglar, rolli o'yinlar orqali kasbiy holatlarni modellashtirish.

Maxsus pedagogikada bu komponentlarning har biri o'ta muhim ahamiyatga ega, chunki maxsus pedagog (logoped) nafaqat o'quv dasturlarini o'rgatadi, balki bolalarning psixik, ijtimoiy va emotsional rivojlanishiga chuqur ta'sir ko'rsatadi. Bu esa ushbu kasb egalaridan yuqori darajada mas'uliyatli va murakkab rollarni bajarishni talab etadi: diagnost, terapevt, psixolog, tarbiyachi va namuna bo'luvchi shaxs sifatida. Kasbiy pedagogik mas'uliyatning mazmuni har tomonlama murakkab, lekin ayni paytda har bir pedagog uchun zaruriy shaxsiy sifatdir. U maxsus pedagogika yo'nalishida tahsil olayotgan talabalar uchun nafaqat kasbiy muvaffaqiyatning mezonini, balki jamiyat oldidagi ijtimoiy burchning ham ifodasidir.

Kasbiy mas'uliyatga ta'sir qiluvchi omillar.

1. **Ichki omillar:** shaxsiy motivatsiya, o'zini anglash, maqsadlilik.
2. **Tashqi omillar:** o'qituvchilarning namunasi, oila tarbiyasi, jamiyatdagi ijtimoiy qadriyatlar.
3. **Ijtimoiy-iqtisodiy omillar:** ta'lim muassasasining imkoniyatlari, amaliyot sharoitlari, mehnat bozorida talablar.

¹ Сластенин В.А., Митина Л.М., Абрамова Г.С. Профессионально-педагогическая направленность личности учителя. – Москва: Педагогика, 1997. – 224 с.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Mazkur tadqiqotning amaliy qismi maxsus pedagogika (logopediya) yo'nalishida ta'lim olayotgan talabalarda kasbiy mas'uliyatni rivojlantirish jarayonini ilmiy asosda tashkil etish, uning samaradorligini aniqlash.² Mazkur tadqiqotning amaliy qismi maxsus pedagogika (logopediya) yo'nalishida ta'lim olayotgan talabalarda kasbiy mas'uliyatni rivojlantirish jarayonini ilmiy asosda tashkil etish, uning samaradorligini aniqlash hamda ishlab chiqilgan pedagogik texnologiyalarning amaliy natijadorligini baholashga qaratildi. Tadqiqot zamonaviy pedagogika, logopediya va pedagogik psixologiya fanlarining nazariy asoslariga tayangan holda ishlab chiqildi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Maxsus pedagogika (logopediya) yo'nalishida tahsil olayotgan talabalarda kasbiy mas'uliyatni shakllantirishning amaliy holatini aniqlash maqsadida pedagogik kuzatuv, suhbat va anketa so'rovi o'tkazildi. Tadqiqotda talabalarning kasbiy mas'uliyatga oid bilimlari, kasbiy faoliyatga munosabati, pedagogik etikaga rioya etishi hamda kasbiy vazifalarni bajarishga tayyorgarlik darajasi tahlil qilindi. Shuningdek, pedagogik amaliyot davomida talabalarning kasbiy vaziyatlarda qaror qabul qilish, mas'uliyatni his etish va o'z faoliyatini mustaqil tashkil etish ko'nikmalariga alohida e'tibor qaratildi.

Tahlil natijalari shuni ko'rsatdiki, talabalarning aksariyati kasbiy mas'uliyatning nazariy mazmuni haqida yetarli tasavvurga ega bo'lsalar-da, uni amaliy faoliyatda namoyon etish ko'nikmalari bir xil darajada shakllanmagan. Ayniqsa, murakkab pedagogik vaziyatlarda mustaqil qaror qabul qilish, o'z faoliyatini tanqidiy baholash hamda kasbiy javobgarlikni to'liq his etish bilan bog'liq ko'rsatkichlarda ayrim kamchiliklar kuzatildi. Bunga amaliy mashg'ulotlarning yetarli emasligi, real pedagogik vaziyatlar bilan ishlash tajribasining cheklanganligi va refleksiv faoliyatning sustligi sabab bo'lishi mumkin.

Pedagogik amaliyot jarayonida kasbiy vaziyatlarni modellashtirish, muammoli topshiriqlar, rolly o'yinlar hamda ustoz-shogird tamoyiliga asoslangan mashg'ulotlardan foydalanish talabalarning kasbiy mas'uliyat darajasini sezilarli oshirishga xizmat qildi. Mashg'ulotlar yakunida talabalar pedagogik etikaga rioya qilish, kasbiy burchni anglash, o'quvchilarga nisbatan mas'uliyat bilan yondashish hamda jamoada samarali hamkorlik qilish ko'nikmalarini namoyon etdilar.

Olingan natijalar maxsus pedagogika yo'nalishida kasbiy mas'uliyatni shakllantirish jarayoni nazariy bilimlarni amaliy faoliyat bilan uzviy bog'lagan holda tashkil etilganda yuqori samaradorlikka erishish mumkinligini ko'rsatdi. Shu bois kasbiy tayyorgarlik jarayonida interfaol pedagogik texnologiyalar, refleksiv mashg'ulotlar, pedagogik amaliyot va kasbiy vaziyatlarni tahlil qilish usullaridan muntazam foydalanish maqsadga muvofiq hisoblanadi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Ushbu tadqiqot maxsus pedagogika (logopediya) yo'nalishi talabalarida kasbiy mas'uliyatni shakllantirish muammosini nazariy va amaliy jihatdan o'rganishga bag'ishlandi. Tadqiqot jarayonida kasbiy mas'uliyatning mohiyati, uning tarkibiy komponentlari hamda uni shakllantirishning samarali pedagogik mexanizmlari ilmiy asosda yoritildi.

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, kasbiy mas'uliyat murakkab va ko'p komponentli jarayon bo'lib, u motivatsion, kognitiv, faoliyat va refleksiv jihatlarining o'zaro uyg'un rivojlanishini talab etadi. Mazkur komponentlarning har biri bo'lajak logopedning kasbiy yetukligini ta'minlashda muhim o'rin tutadi. Maxsus pedagogika yo'nalishida ta'lim olayotgan talabalar uchun kasbiy mas'uliyat - bu oddiy tushuncha emas, balki ularning kelajakdagi kasbiy muvaffaqiyati, insoniy yondashuvi va jamiyat oldidagi burchining asosi hisoblanadi. Mazkur sifatni shakllantirish ta'lim jarayonining barcha bosqichlarida izchil olib borilishi lozim.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. O'zbekiston Respublikasi. 2020-yil 23-sentabrdagi O'RQ-637-son³ "Ta'lim to'g'risida"gi Qonuni.
2. G'ofurov K. Maxsus pedagogika asoslari. - Toshkent: "Fan", 2020.
3. Karimova Z. Pedagogik psixologiya. - Samarqand, 2019.
4. Abdullayeva M. Kasbiy ta'lim va mas'uliyat. - Toshkent: "O'qituvchi", 2022.
5. Ilmiy maqolalar to'plami // Pedagogik mahorat va kasbiy rivojlanish jurnali. - 2023-yil, 2-son.
6. Сластенин В. А., Митина Л. М., Абрамова Г. С. Профессионально-педагогическая направленность личности учителя. - Москва: Педагогика, 1997. - 224 с.
7. Манцурова Татьяна Александровна. Формирование профессиональной ответственности социального педагога в вузе: автореферат дис. ... кандидата педагогических наук: 13.00.08. - Нижний Новгород, 2007.

2 Манцурова, Татьяна Александровна Формирование профессиональной ответственности социального педагога в вузе : автореферат дис. ... кандидата педагогических наук : 13.00.08 Нижний Новгород 2007
3 <https://lex.uz/docs/-5013007>

-
- 13.00.00 Pedagogika fanlari
 - 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
 - 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
 - 13.00.03 Maxsus pedagogika
 - 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
 - 13.00.07 Ta'limda menejment
 - 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
 - 07.00.00 Tarix fanlari
 - 19.00.00 Psixologiya fanlari
 - 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
 - 02.00.00 Kimyo fanlari
 - 03.00.00 Biologiya fanlari
 - 09.00.00 Falsafa fanlari
 - 10.00.00 Filologiya fanlari
 - 11.00.00 Geografiya fanlari

AKTABGACHA VA AKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov

Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov

Musahhih: Alibek Zokirov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2026. №8(1)

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C-5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzilimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.